

366

El *taüt*

(ALDC, III, 531. El *taüt*)

Taüt deriva de l'àr. TĀBŪT 'caixa; caixa de morts', concretament d'una forma amb article, AT-TĀBŪT; en els primers documents designava 'arca' o 'cert recipient', sota la forma *ataüt*, femenina, però aviat tendeix a passar a *taüt* (var. *tabut* 94) per fonosintaxi; les dues var. *taüt/ataüt* es reparteixen de manera igualitària (45 ocurrences contra 49), però sense formar àrees diferenciades; eventualment apareix una var. masculina, que, tot i ser normativa, avui coneix un nombre d'ocurrences inferior a la del femení (21 ocurrences contra 58: *ataüt xicoteta* 164, *ataüt bona* 177, *taüteta* 146). *Caixa* (var. cast. *ca[χ]a*) (< llat. vg. *CACSA o *CAPSEA), completat com a *caixa de mort(s)* 1, 9, 13, 184, 189 o *dels morts* 67, 109, conviu sovint amb *taüt* o *bagul*. Aquest és d'etimologia incerta propagat des del fr. *bahut* (-ur, -ul), però l'accepció mortuòria és relativament moderna (s. XVIII), pròpia sobretot del cat. central, mall., men. i alg. i absent del cast. *baül* i del port. *baú*; la forma originària és *baül* (var. *buül* 73, 80, per assimilació a la tònica), avui viva en 16 poblacions, canviada

en *bagul* (*bagul de mort* 16) per inserció de la consonant antihiatàtica (com *dugues* < *dues*), *bugul* 21, 46 per assimilació a la vocal tònica, com *buvul* 78 que també ha rebut la -v- antihiatàtica i s'ha convertit en *bubul* per assimilació de la -v- a la *b* inicial.

Notem també l'arag. *escany(o)* 'empostissat sobre el qual posaven el difunt sense caixa' 131, 132, 138, 'caixa de propietat de la parròquia amb la qual es transportava el cadàver dels qui no tenien caixa' 102; i *túmbol* 120, compromís entre *túmul* (< llat. TUMULUS) 'pujol; munt de terra que cobreix un cadàver' i *tomba*.

Com es pot veure en el mapa, sovint hi ha convivència de dos mots: *caixa/bagul* o *taüt/caixa*, essent considerat el primer de cada parella el més arcaic. En algun cas, es fa matisació semàntica: *bagul*, més elaborat, "més etxurat" 44, i *caixa*, més "llisa" 44.

Són mots normatius *taüt* [m.], *caixa* (*de morts*) i *bagul*, des del DG_I, 1932; cal afegir-hi el cultisme *fèretre* (< llat. FERETRUM), que lògicament no apareix en cap resposta.

